

KOPFKINO #22

Gloria Kok

Maandag 4 Maart 2013, LantarenVenster, Rotterdam

Moderator Ianus Keller. Verslag Ianus Keller

Gloria Kok, oprichter en oud-directeur van onder andere modelabel en winkelketen Cora Kemperman. In gesprek met industrieel ontwerper Ianus Keller. Het gesprek gaat over de rol van productie in het ontwerp en het belang van handvaardigheid of ambacht bij het maakproces. Het is hiervoor in drie delen gesplitst: productie, ambacht en onderwijs. Hierbij is gebruik gemaakt van korte filmpjes en een hoofdfilm. Gloria hield en houdt zich met name bezig met de sociale aspecten die merkbaar werden toen de productie van haar modeproducten in India werd uitgevoerd. De consequenties van de markt in het Westen worden vooral gevoeld op de armste plekken in de wereld, de lagelonenlanden. De playlist is hier te vinden: <http://www.youtube.com/playlist?list=PLbczAX8AwNJqhe3wcGjD-nSas6BTolvuh>

Playlist

Blok 1 - Productie

Gloria Kok begint het gesprek met een uitleg van de manier waarop zij, in de ruim 30 jaar dat zij werkt als ondernemer in mode en confectie, altijd bezig is geweest met wat 10 jaar later Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen werd genoemd. De keuzes van grondstoffen, productiemethoden en later zelfs de manier van verkoop werden mede beïnvloed door de invloed die ze hadden op het milieu en de arbeidsvoorwaarden. Omdat vanaf de 90er jaren een groot deel van de productie werd uitbesteed in India, betekende dit dat ze zeer regelmatig bij de fabrikant langs moest om de arbeidsomstandigheden en productievorm te controleren en te beïnvloeden. Vaak weten confectiebedrijven niet dat hun producten op een verkeerde manier geproduceerd worden. Ze besteden hun werk uit aan gecertificeerde productiebedrijven, die aan alle eisen voldoen, maar omdat deze productiebedrijven te veel orders

aannemen, meer dan ze kunnen leveren, moeten zij op hun beurt weer uitbesteden. Hierbij wordt gebruik gemaakt van productiebedrijven, die zich niet aan de regels houden. Als voorbeeld kwam één van haar fabrikanten trots aan met een nieuwe, fantastische manier om goedkoop te produceren met wat zij omschrijven als het “Sumangali scheme” in Tamil Nadu, India. Dit systeem bestaat eruit dat meisjes, vaak jonger dan 13 jaar, worden geroonseld in dorpen op het platteland, onder de voorwaarde dat ze 3 jaar werken voor een vast bedrag van 3000 roepie (600 euro). Dit is voor de familie genoeg om de bruidsschat van hun dochter te bekostigen. Veel van deze meisjes komen in grote problemen, worden misbruikt en ook zelfmoord komt meer voor. Voor Gloria was niet meer dan logisch dan dat ze dit soort systemen niet met haar producten wilde ondersteunen, maar ze ging hierbij nog verder door met haar stichting Glory’s fund actief te werken aan het bestrijden van dit soort constructies.

Constructies als het Sumangali scheme komen oorspronkelijk niet uit India, maar uit China, waar het heel normaal is om jonge mensen uit dorpen te halen als werknemers voor een aantal jaar. De arbeidsomstandigheden in China, zoals bij Foxconn zijn de arbeidsomstandigheden met geestdodende lopende bandwerk, verre van ideaal, maar hierbij wordt geen gebruik gemaakt van wurgcontracten en slavernij. Toch zou het logischer zijn als Foxconn, bij de productie van haar elektronische goederen, meer gebruik zou maken van monoliners (geautomatiseerde lopende banden). Dit gebeurt nu niet, omdat de grote doorloopsnelheid van de verschillende modellen meer flexibiliteit vereist.

Een beter voorbeeld van productie is te vinden in de meubelindustrie zoals bij Vitra, waar een duurdere stoel, zoals de Ottoman, door één medewerker van begin tot eind wordt geassembleerd op bestelling. Hier hangt natuurlijk wel een prijskaartje aan. Bij Cora Kemperman werden de kleding wel in een productielijn geproduceerd, maar de medewerkers werden wel gerouleerd over de verschillende handelingen, zodat ze het product tenminste van begin tot eind leerde kennen en niet jaren lang alleen maar zich bezig hielden met een klein detail.

Blok 2 - Ambacht

Gloria Kok gelooft erg in het idee dat de ontwerper niet zomaar een ontwerp kan maken en dat over de muur kan gooien naar de producent. Een ‘diep’ ontwerp is alleen te maken als je het liefst met eigen handen, maar tenminste van dichtbij het maken integreert in het ontwerpproces. Studio Claudy Jongstra, laat met haar manier van viltproductie zien dat met oude ambachten en technieken ook nieuwe innovatieve ontwerpen te maken zijn. Bij een kunstenaar als Anish Kapoor is te zien hoe hij oorspronkelijk door zelf met de hand aan het steen te staan, nu in staat is om een flinke hoeveelheid mensen in vaste dienst te hebben, die onderzoek doen naar nieuwe technieken van maken. Dit soort exploraties resulteren ook in ambitieuze plannen, zoals de grootschalige 3d printer van Enrico Dini van D-Shape, waarmee hij in de toekomst huizen wil gaan printen.

Kern van Gloria’s boodschap bij dit ambacht is dat zij ervaren heeft dat dit soort passie voor het maken als vaardigheid, heel erg aan het verdwijnen is, zowel in Europa als in Azië. De oorzaak hierin ziet ze dat vanuit de angst voor kinderarbeid, de klassieke situatie van een kind dat voor haar of zijn plezier meewerkt met de ouders (denk aan de boerenzoon, de bordurende dochter, de zoon in de timmerwerkplaats) aan het verdwijnen is. Dit brengt ons op blok 3 met het onderwijs.

Blok 3 - Onderwijs

Dit blok begint met een filmpje van de zoon van Ianus Keller die op de TU Delft een door hem zelf ontworpen tol maakt met een 3d printer. Het gaat Gloria hierbij om dat het goed is om jonge kinderen heel vroeg serieus in aanraking te brengen met het maakproces. Het grootste probleem is dat kinderen in het westen niet de mogelijkheid en de stimulans krijgen om deze ervaringen verder uit te diepen.

Als voorbeeld van dit soort stimuleren haalt ze het levensverhaal van Andre Agassi aan. Hij klaagt over dat hij door zijn vader als 4-jarig kind al aan het tennissen werd gezet en op 13-jarige leeftijd naar een speciale tennis academy werd gestuurd. Dit heeft hem natuurlijk wel de ruim 10.000 uur ervaring opgeleverd, die ervoor heeft gezorgd dat hij de beste tennisspeler ter wereld heeft kunnen worden, terwijl in dezelfde tennis academy in zijn klas waarschijnlijk nog 20 andere kinderen dezelfde dwang hebben meegemaakt, maar het door gebrek aan talent niet hebben gehaald. In muziek, tennis en wetenschap is dit soort dwang van ouders, sociaal geaccepteerd, terwijl dit bij knutselen, handvaardigheid en ambachten niet serieus genomen wordt. Dit heeft tot gevolg dat kinderen in Nederland hun uren niet kunnen maken in deze (hand)vaardigheden en we daarmee onze mogelijkheid tot maken, maar daarmee verliezen we ook de “diepte” in onze ontwerpen. Als voorbeeld hiervoor haalt Gloria Kok de levensloop van glaskunstenaar en vormgever Andries Copier, die al vanaf zijn twaalfde te werk gesteld is bij de glasfabriek Leerdam. Daar werd zijn artistieke talent door de directeur ontdekt en dat leverde hem een studie en de aandacht op, waarmee hij zijn ervaring kon inzetten voor nieuwe ontwerpen.

Slumdog Millionaire

De avond wordt afgerond met de hoofdfilm Slumdog Millionaire, waarmee Gloria Kok wil laten zien dat een kind met veel geluk en creativiteit, met de basis van kunnen lezen en schrijven, in staat is om het onmogelijke te doen: het winnen van een Weekend Millionaire quiz. Als vergelijkbaar voorbeeld haalt ze aan hoe ze zelf in India een aantal spelletjes uit Nederland demonstreerde in een schoolklas in Tamil Nadu. Toen een kind van vier jaar een ongelooflijke vaardigheid met de spellen liet zien, heeft ze de leraren aangeraden om dat kind speciaal in de gaten te houden. Dat kind studeert nu in de grote stad.